

การพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียง
ของกลุ่มชาติพันธุ์: กรณีศึกษาชนเผ่าลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
THE DEVELOPMENT OF A SOCIAL EMPOWERMENT MODEL AFFECTING THE
SUFFICIENCY WAY OF LIFE AMONG ETHNIC GROUPS: A CASE STUDY OF THE
LISU TRIBE IN WIANG HAENG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

พิชญพรพรรณ ศรีมูลเรือง^{1*}

Pitchayapornpan Srimoonrueang^{1*}

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

¹Chiang Mai Rajabhat University, 202, Changpheuk Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province, 50300 Thailand

*Corresponding author E-mail: pitchayapornpan_ana@cmru.ac.th

(Received: 22 Feb, 2024; Revised: 13 Jun, 2025; Accepted: 25 Jun, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูและความต้องการในการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ 2) สร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชนและบุคคลในชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแบกแซม บ้านสามหมื่น บ้านแม่ตะ และบ้านเลาเว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 4) แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) กลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการพอเพียงและมีความต้องการในการเสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลากหลายมิติ รวมถึงความต้องการใน 8 ด้าน ได้แก่ การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ความมั่นคงในการดำรงชีวิต การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การเตรียมพร้อมรับผลกระทบ การมีความรู้ที่รอบด้านเกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ การใช้เหตุผลอย่างมีภูมิคุ้มกัน การตระหนักในคุณธรรม และการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต 2) รูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ คือ รูปแบบ LISU Model ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 Local Search Engine ขั้นที่ 2 Interview for Information ขั้นที่ 3 Social Impact ขั้นที่ 4 Humanity Behavior Change และขั้นที่ 5 Unique Unity และ 3) ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีความสามารถในการพัฒนาการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

คำสำคัญ: การพัฒนาารูปแบบ, การเสริมสร้างพลังทางสังคม, วิถีชีวิตพอเพียง, กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าลีซู, อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

¹ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the general background information of the Lisu ethnic group and their needs for social empowerment influencing their sufficiency way of life in Wiang Haeng District, Chiang Mai Province, 2) develop a social empowerment model that impact the sufficiency way of life of the Lisu ethnic group in Wiang Haeng District, Chiang Mai Province, and 3) implement the social empowerment model to enhance the sufficiency way of life of the Lisu ethnic group in Wiang Haeng District, Chiang Mai Province. The sample used in the research were community leaders and individuals from four Lisu ethnic villages: Ban Paek Saem, Ban Sam Muen, Ban Mae Tae, and Ban Lao Wu. The research instruments were structured interview forms, in-depth interview guides, focus group discussion recording forms and questionnaires. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The result revealed that 1) The Lisu ethnic group in Wiang Haeng District, Chiang Mai Province, lived in harmony with the principles of sufficiency and sought to enhance social empowerment to improve their quality of life in various dimensions. Their needs could be categorized into eight aspects as follows: 1. living life in moderation, 2. living with stability in life, 3. living by making decisions at a sufficiency level with reason, 4. living by preparing for impacts and changes in various aspects, 5. living with comprehensive knowledge of various academic subjects, 6. living by reasoning rationally and having good immunity, 7. living with awareness of morality, honesty, and patience, and 8. living by using intelligence in life. 2) The model for social empowerment that influences the way of life of the Lisu ethnic group in Wiang Haeng District, Chiang Mai Province, was called the LISHU Model which comprised a five-step process: (1) Local Search Engine, involving the identifying and gathering of local resources and knowledge, (2) Interview for Information, focusing on the collection of qualitative and quantitative data through interviews, (3) Social Impact, emphasizing the assessing and understanding of community-wide effects, (4) Humanity Behavior Change, aiming at fostering positive behavioral transformation within the community, and (5) Unique Unity, which strengthening community cohesion and identity. 3. The results of applying the social empowerment model influencing the sufficiency lifestyle of the Lisu ethnic group in Wiang Haeng District, Chiang Mai Province, revealed that the community demonstrated the ability to enhance social empowerment, effectively contributing to their sufficiency-based way of life.

KEYWORDS: Model Development, Social Empowerment, Sufficiency Way of Life, Lisu Ethnic Group, Wiang Haeng District, Chiang Mai Province

บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับวิถีชีวิตของสังคมไทยมายาวนานนับร้อยปี กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มนั้นจะมีความแตกต่างกันทั้งวัฒนธรรมประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ และการตั้งถิ่นฐานที่มีการกระจายอาศัยอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ลีซูหรือลีซอเป็นอีกรุ่นชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในกลุ่มธิเบต-พม่าของชนชาติโลโล มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมอยู่บริเวณต้นน้ำโขงและเหนือหุบเขาสาละวินในเขตมณฑลยูนนานตะวันตกเฉียงเหนือและตอนเหนือของรัฐคะฉิ่น ประเทศพม่า ซึ่งส่วนใหญ่เชื่อว่าเมื่อ 4,000 กว่าปีที่ผ่านมานั้นเคยมีอาณาจักรเป็นของตนเองแต่ต้องเสียดินแดนให้กับจีนและกลายเป็นคนไร้สัญชาติ ต่อมาจึงได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่ฐานทางตอนใต้ กระจัดกระจายอยู่ตามภูเขาในเมืองเชียงตุง บางส่วนอพยพไปอยู่เขตเมืองซือเหมา ลีบสองปันนา ประเทศจีน หลังจากนั้นได้อพยพลงมาทางใต้เนื่องจากเกิดการสู้รบระหว่างชนเผ่าอื่น นับเวลาหลายศตวรรษชนเผ่าลีซูได้ถอยร่นเรื่อยลงมาจนในที่สุดก็แตกกระจายกันเข้าสู่ประเทศพม่า ประเทศจีน ประเทศอินเดีย (Khempech, 2008) และตามคำบอกเล่าของชาวบ้านในอำเภอเวียงแหง ได้ระบุว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลีซูได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2464 และตั้งถิ่นฐานในหลายจังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย และ 4 ครอบครัว มาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนครั้งแรกที่หมู่บ้านห้วยล้าน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ประมาณ 5-6 ปี จึงแยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ตาก พะเยา กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ แพร่ และสุโขทัย และได้แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ ลีซูลายกับลีซูด้า (Personal Communication, August 20, 2023)

กลุ่มชาติพันธุ์ลีซูด้าดำเนินชีวิตแบบพอเพียง โดยพึ่งพาธรรมชาติและทำเกษตรยังชีพ เช่น การทำไร่หมุนเวียนปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด ผักและพืชพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อบริโภคในชุมชน เช่น ข้าวฟ่าง ชิง มันฝรั่ง พริก ถั่ว พักทอง และแตงกวา รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ เป็ด แพะ วัว และควายเพื่อบริโภค ต่อมาจึงพัฒนาไปสู่การเกษตรเชิงพาณิชย์โดยผลิตพืชผลทางการเกษตรเพื่อการค้าและตามสัญญา

ซึ่งถือเป็นเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ในชุมชน (Durrenberger, 1976) นอกจากนี้ยังมีความเชื่อ ประเพณี และข้อปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม การเคารพนับถือวัฒนธรรมที่สืบสานกันมายาวนาน ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัจจัยนำเข้าจากภายนอก มีอาหารอย่างเพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน เน้นการพึ่งพาตนเอง นำพืชพันธุ์ธัญญาหารมาผลิตและแบ่งปันกัน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีความพอประมาณ ทั้งการใช้ชีวิต การผลิต การบริโภค มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันโลก ซึ่งการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูด้ากล่าวมานั้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (King Bhumibol Adulyadej, 1999) กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พึ่งพาธรรมชาติและใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูที่เน้นการพึ่งพาตนเอง มีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต สามารถเตรียมความพร้อมของคนและสังคมให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นแนวคิดวิถีชีวิตพอเพียงที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจที่ตกต่ำด้วยการมีสติที่ตั้งมั่น รู้จักแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาพร้อมที่จะรับกับการเปลี่ยนแปลง มีความเพียรพยายามที่จะใช้พลังของคนในชุมชนทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้ประเทศไทยดำรงได้อย่างเป็นสุขและยั่งยืนตลอดไป (Na Chiangmai, 2009)

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่แพร่เข้าสู่ชุมชนชาติพันธุ์ลีซูในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและความเหลื่อมล้ำหลายด้าน ส่งผลให้วิถีชีวิตพอเพียงของชุมชนเสื่อมถอยและพึ่งพาภายนอกมากขึ้น ขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ได้เข้ามามีบทบาททั้งในด้านโอกาสและความท้าทาย โดยส่งผลต่อการใช้ทรัพยากร อัตลักษณ์วัฒนธรรม และภาษา หากมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม การท่องเที่ยวสามารถช่วยเสริมสร้างพลังทางสังคม พัฒนาอาชีพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Dessaint (1971) ที่ชี้ว่าการติดต่อกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาวลีซู การวิจัย

ในประเด็นนี้จึงมีความสำคัญต่อการออกแบบกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ เช่น การฝึกทักษะการสื่อสาร การจัดการท่องเที่ยว และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Shulei (2022) ที่กล่าวถึงการสืบทอดและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อว่า เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปและการดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงทำให้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อกับสังคมไทยรวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์อื่นด้วย ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ นโยบายภาครัฐ การพัฒนาของเทคโนโลยี การศึกษา การประกอบอาชีพ การแต่งงานและการย้ายถิ่น ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วแต่กลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังคงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมของตนเองให้คงอยู่ได้ในปัจจุบัน ดังนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อจึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างพลังทางสังคมโดยการร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งในการปรับตัวและรักษาประเพณี การเสริมสร้างพลังทางสังคมจะช่วยเพิ่มความมั่นคงทางอาหาร ปรับปรุงความร่วมมือภายในชุมชนและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อรักษาวิถีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืนในระยะยาว

เมื่อชุมชนลื้อต้องเผชิญกับปัญหาและต้องรักษาวิถีชีวิตแบบพอเพียงไว้ การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยการสร้างความเข้มแข็งในการปรับตัวและรักษาประเพณีที่มีคุณค่า การเสริมสร้างพลังทางสังคมสามารถทำได้ผ่านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือภายในชุมชน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นคงทางอาหารและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความไว้วางใจในชุมชน รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนจากภายนอกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จะช่วยให้ชุมชนลื้อสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอกและรักษาวิถีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมในงานวิจัยนี้ เริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนลื้อในอำเภอเวียงแหง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบที่ตอบสนองต่อปัญหาและความท้าทายที่เผชิญ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

ขั้นตอนการร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างเครือข่ายการสนับสนุน และการพัฒนาทักษะในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง การทดลองใช้รูปแบบในชุมชนแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือและการเพิ่มความมั่นคงทางสังคมขึ้น

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการเสริมสร้างพลังทางสังคมซึ่งหมายถึงความสามารถของชุมชนในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น ครอบคลุมถึงการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินการร่วมกัน การสร้างเครือข่ายการสนับสนุนที่เข้มแข็ง การพัฒนาทักษะและความรู้เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในชุมชน การเสริมสร้างพลังทางสังคมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาวิถีชีวิตแบบพอเพียงและการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนลื้อกำลังเผชิญอยู่ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและดำเนินโครงการ จึงมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนลื้อสามารถดำเนินวิถีชีวิตแบบพอเพียงได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อและความต้องการในการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำรูปแบบไปใช้เสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

กำหนดตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลื้อในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่บ้านแบกแซม หมู่บ้านเลาภู หมู่บ้านแม่ตะ และหมู่บ้านสามหมื่น ถูกเลือกเป็นกลุ่มศึกษาหลักเพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตแบบพอเพียงและกระบวนการเสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชน

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพสังคม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องคุณภาพสังคมมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์วิถีชีวิตของชุมชนลือ โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในชุมชนลือ ด้านการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและพึ่งพาตนเองในสังคม แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Seers (1979) ที่ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

1.2 แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดของ Scott (1990) ที่เกี่ยวกับ “Hidden Transcripts” มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชุมชนลือ โดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษา การกระจายอำนาจ และการเข้าถึงทรัพยากรในชุมชน การทำเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงกลไกการควบคุมและการต่อต้านที่ซ่อนอยู่ภายในชุมชน ซึ่งอาจไม่ได้ปรากฏให้เห็นในรูปแบบที่เปิดเผย

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในชุมชนลือ เน้นการเพิ่มขีดความสามารถคนในชุมชนในการตัดสินใจจัดการทรัพยากรอย่างมีเหตุผล ผู้วิจัยได้นำเอา แนวคิดของ Rowlands (1998) เรื่องการเพิ่มพลังอำนาจ (Empowerment) การวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจในชุมชนลือ เน้นการเพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชนในการตัดสินใจและจัดการทรัพยากรอย่างมีเหตุผล

1.4 แนวคิดการเสริมสร้างพลังในชุมชน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งตามแนวคิดของ Korten (1990) ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการเสริมสร้างพลังในชุมชนลือจึงเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งผ่านความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (Suwan, 2002) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์วิถีชีวิตของชุมชนลือ โดยมุ่งเน้นไปที่

การศึกษาพฤติกรรมการผลิต การบริโภค การใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ช่วยให้เข้าใจถึงความสอดคล้องระหว่างวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนลือกับหลักการของความพอประมาณ การพึ่งพาตนเอง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล

1.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับการระดมพลังทางสังคม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Putnam (2000) เกี่ยวกับทุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างพลังทางสังคมของชุมชนลือ โดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ และการสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งภายในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างสม่ำเสมอส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนและความพร้อมที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Putnam ที่ระบุว่าทุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างพลังของชุมชน

1.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยแบบการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Fals-Borda (1991) เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สมาชิกชุมชนลือมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไข โดยเชื่อว่าการให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการวิจัยจะทำให้ผลลัพธ์ที่ได้มีความเป็นจริงและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Fals-Borda ที่เน้นว่าความรู้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังสังคม สอดคล้องกับทฤษฎีทุนทางสังคมของ Putnam (2000) ที่ว่า ทุนทางสังคมนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างเสริมพลังของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติขององค์ประกอบทางจิตวิทยาและความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยแบ่งองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังในชุมชนลือ ออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่

2.1 องค์ประกอบทางความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เน้นถึงความสำคัญของการรับรู้และความเข้าใจของสมาชิกในชุมชนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2.2 องค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา (Psychological Component) มุ่งเน้นที่สภาพจิตใจและความมั่นใจในตนเองของสมาชิกในชุมชน

2.3 องค์ประกอบด้านการสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในชุมชนมีความกระตือรือร้นในการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน

2.4 องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ (Economic Component) เน้นถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังในชุมชน ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

3. กระบวนการเสริมสร้างพลังทางสังคม การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชนลือ การใช้ความรู้และความสามารถอย่างมีเหตุผล และการมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (Suwan, 2002) เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนลือทำให้มีการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ

การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดพลังสังคมที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Putnam (2000) ที่ระบุว่า พลังทางสังคมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

4. การเสริมสร้างพลังทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Putnam (2000) เกี่ยวกับพลังทางสังคมที่ระบุว่า ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ฐานความรู้ การเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ส่วนตัว มีบทบาทสำคัญในการสร้างพลังทางสังคมของชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างพลังของชุมชน ได้แก่

4.1 ฐานความรู้ การเพิ่มพูนความรู้ในชุมชน

4.2 การเข้าถึงโอกาสในตลาดแรงงาน

4.3 การเปิดกว้าง การสนับสนุนทางสังคม

4.4 การจัดการพื้นที่สาธารณะ

4.5 ความสัมพันธ์ส่วนตัวและครอบครัว

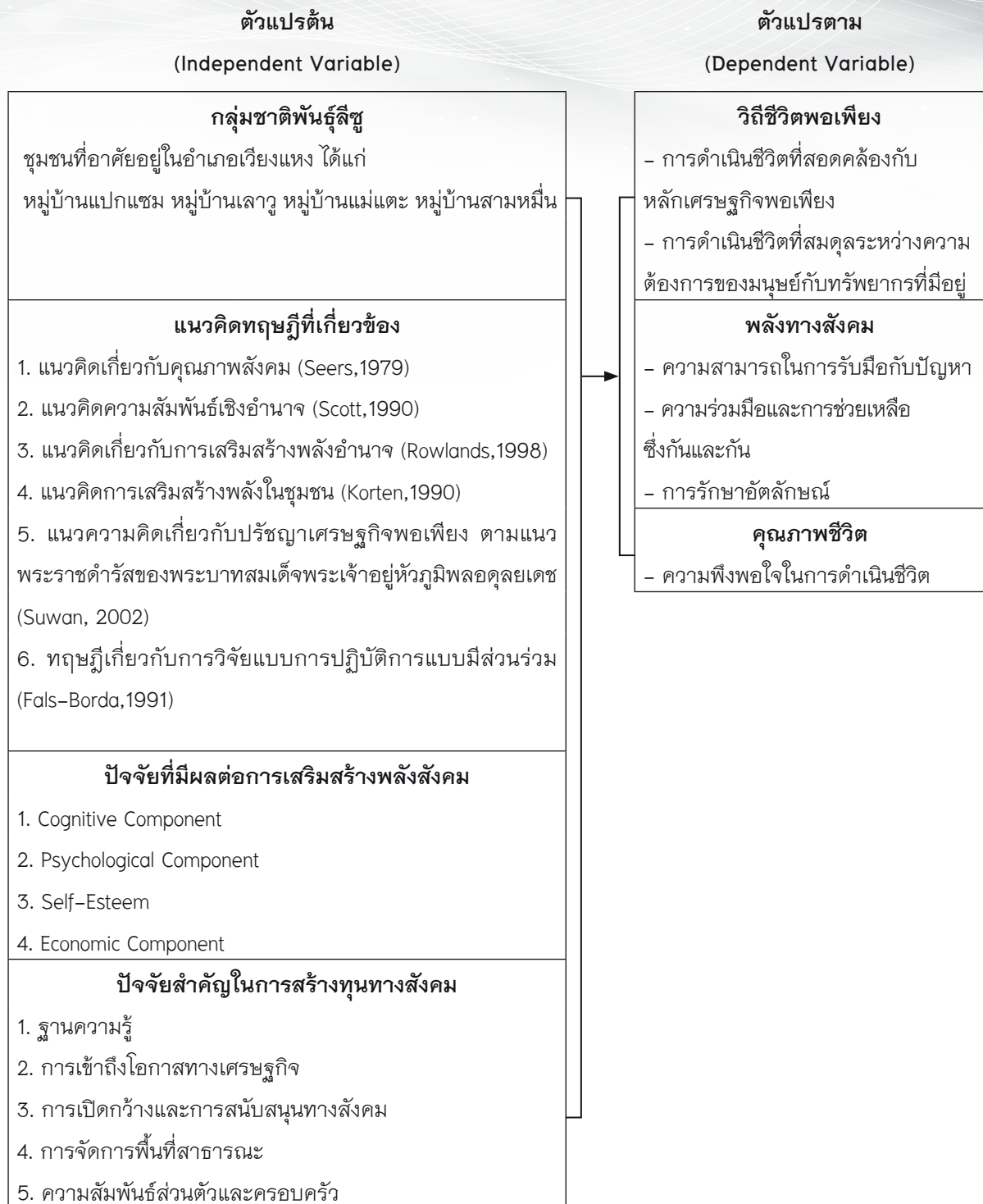
5. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

5.1 วิถีชีวิตแบบพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลือ

5.2 การเสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชนลือ

นำไปสู่การพัฒนาวิถีชีวิตแบบพอเพียงที่ประกอบไปด้วย 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล มีเหตุผล การตัดสินใจและดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้วิจัยสะท้อนให้เห็นการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่วมวางแผน (PAR)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 25 คน ร่วมวางแผนเพื่อสะท้อนความต้องการและปัญหาของชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้เครื่องมือหลากหลายรูปแบบเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกจากชุมชน ได้แก่

- 1) การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion)
- 2) แบบสอบถาม
- 3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
- 4) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

- 1) การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion)

ดำเนินการจัดกลุ่มเป้าหมายเพื่อเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีแนวคำถามที่กระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การพึ่งพาตนเอง การจัดการทรัพยากร ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิต การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

2) แบบสอบถาม ใช้เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยว การสื่อสารภายในชุมชน เป็นแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด

3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ใช้เพื่อสอบถามประสบการณ์ ความคิดเห็น และทัศนคติของสมาชิกในชุมชนอย่างเจาะลึก โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับพลังทางสังคม วิถีชีวิตพอเพียง และผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน

4) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ได้มีการจัดทำแบบฟอร์มสำหรับบันทึกประเด็นสำคัญ บรรยายภาค และการโต้ตอบของผู้ร่วมอภิปรายอย่างละเอียด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความข้อมูลเชิงคุณภาพ

คำถามกระตุ้นหลัก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้านการท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมฝึกอบรมหรือพัฒนาศักยภาพของชุมชน เช่น การฝึกทักษะการสื่อสาร การจัดการการท่องเที่ยว และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

เครื่องมือทุกชุดผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านการพัฒนาชุมชน และด้านภาษาและการสื่อสาร พบว่า ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.50 เครื่องมือมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม นำมาวางแผนวิจัยร่วมกับสมาชิกชุมชนตลอดเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) ที่ได้รับจากชุมชนที่สะท้อนถึงความต้องการของชุมชนสำหรับใช้เป็นแนวทางการวิจัยร่วมกับชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การร่วมปฏิบัติ (A-Action)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้นำชุมชน ครู และเกษตรกรจากชุมชนบ้านแพกแซม บ้านสามหมื่น บ้านแม่ตะ และบ้านเลา จำนวน 25 คน เข้าร่วมให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการพัฒนาชุมชนจากกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้งครอบคลุมบริบทที่แท้จริงของชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับสมาชิกในชุมชนสังเกตการณ์พฤติกรรมหรือวิถีชีวิตพอเพียงตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องและจัดเวทีอภิปรายกลุ่มย่อยเป็นเครื่องมือที่เปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงทัศนะได้อย่างเต็มที่

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ออกแบบแนวคำถามพัฒนาแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องมือสังเกตที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์และบริบทของชุมชน และผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยชุมชน โดยมีข้อคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านวิถีชีวิตพอเพียง เช่น ในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันท่านคิดว่าอะไรคือสิ่งที่แสดงถึงความพอเพียงมากที่สุด ท่านมีการจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างไรบ้าง และท่านคิดว่าการจัดการนั้นสอดคล้องกับวิถีชีวิตพอเพียงอย่างไร การพึ่งพาตนเองในด้านต่าง ๆ

อาหาร ยา หรือการดำรงชีวิต ท่านคิดว่ามีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตพอเพียงของชุมชนอย่างไร

2) ด้านพลังทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเป็นอย่างไรบ้างและคิดว่าอะไรคือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์นั้น ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมีความสำคัญอย่างไร ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทอย่างไรในการเสริมสร้างพลังทางสังคมของชุมชน ท่านคิดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างพลังทางสังคมอย่างไร ท่านคิดว่าการสื่อสารกับคนภายนอกชุมชน หรือนักท่องเที่ยว มีผลกระทบกับชุมชนอย่างไร

3) ด้านการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ เช่น ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในชุมชนของท่าน ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างไร ท่านคิดว่าชุมชนควรมีบทบาทอย่างไรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ท่านคิดว่าการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรหรือไม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยร่วมกับผู้ช่วยวิจัย ทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูล ถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอ ช่วยประสานงานกับสมาชิกในชุมชนดำเนินการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2566

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการประเมินข้อมูลที่สะท้อนถึงบริบทและความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกันวัดและประเมินผล (PAR)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้นำชุมชน ครู และเกษตรกรจากชุมชนบ้านแปกแซม บ้านสามหมื่น บ้านแม่ตะ และบ้านเลาหว จำนวน 25 คน ที่เข้าร่วมตลอดขั้นตอนการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อสะท้อนผลการวิจัย และสร้างความโปร่งใสในการประเมินผล

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามประเมินผลที่พัฒนาร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้วิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกำหนดประเด็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน)

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตพอเพียง ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวิถีชีวิตของชาวสีซุนมากน้อยเพียงใด ท่านคิดว่าการทำเกษตรแบบดั้งเดิมของชาวสีซุนสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร และท่านคิดว่าการพึ่งพาตนเองด้านอาหารของคนในชุมชนมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตพอเพียงอย่างไร

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างพลังทางสังคม ตัวอย่างข้อคำถามเช่น ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมใดบ้างที่ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ท่านคิดว่าการร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างพลังทางสังคมอย่างไร

ส่วนที่ 4 ผลกระทบต่อวิถีชีวิตพอเพียง ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ท่านคิดว่าการเสริมสร้างพลังทางสังคมมีผลต่อการดำรงชีวิตแบบพอเพียงของท่านอย่างไร ท่านคิดว่าการร่วมมือกันของคนในชุมชนมีผลต่อการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างไร ท่านคิดว่าการที่ชุมชนมีความเข้มแข็งมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร

ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและการสื่อสาร ตรวจสอบคุณภาพของประเด็นคำถามด้วยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการจำแนกคำถามให้ครอบคลุมตามแนวคิดหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แล้ววิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าของ $IOC = 0.50$ ขึ้นไป พบว่าผลการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.85 แสดงว่ามีความเหมาะสมนำไปใช้ได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ให้ชุมชนเข้าร่วมประเมินผลระหว่างวันที่ 5 - 7 มกราคม พ.ศ. 2567 เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเชิงลึก และข้อเสนอแนะในการพัฒนาผ่านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักในชุมชน บ้านแปกแซม บ้านสามหมื่น บ้านแม่ตะ และบ้านเลาญ แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามปลายเปิดและปลายปิด เพื่อให้ครอบคลุมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการบันทึกเสียงและจดบันทึกการอภิปรายกลุ่มและสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ชุมชนและผู้วิจัยร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเชิงคุณภาพ การอภิปรายกลุ่ม และการสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อระบุประเด็นหลักและแนวโน้ม โดยการวิเคราะห์ผลการวิจัยจะสะท้อนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อประเมินความเหมาะสมในการปรับใช้

ขั้นตอนที่ 4 การร่วมปรับปรุง (PAR)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สมาชิกชุมชนบ้านแปกแซม บ้านสามหมื่น บ้านแม่ตะ และบ้านเลาญ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการพัฒนา จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการอภิปรายกลุ่ม

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

แนวคำถามในการอภิปรายเพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานวิจัยและการดำเนินงานในอนาคต ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการประเมินผล 1 คน ด้านสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา 1 คน ด้านการพัฒนาชุมชน 1 คน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 แสดงว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ได้เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่ตรงกับความต้องการของชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มระหว่างวันที่ 10 - 20 เดือนมกราคม พ.ศ. 2567 จากการบันทึกเสียงและจดบันทึกเพื่อสะท้อนความต้องการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงงานวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ถอดความจากการอภิปรายกลุ่ม จัดหมวดหมู่ประเด็นและสรุปผล เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคตให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์: กรณีศึกษาชนเผ่าลีซู ในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูและความต้องการในการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ในชุมชนบ้านแปกแซม บ้านสามหมื่น บ้านแม่ตะ และบ้านเลาญ ได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชน ทั้งผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำทางวัฒนธรรมในชุมชนที่มีบทบาทในการดูแลและรักษาประเพณี วิถีชีวิต และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชน ผู้สูงอายุในชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของลีซู ทั้งในเรื่องการทำไร่ การทอผ้า และการจัดพิธีกรรมทางศาสนา สมาชิกชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ เกษตรกรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด การเลี้ยงสัตว์ และการดำรงชีวิตตามวิถีเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เกี่ยวกับการทำไร่ การทอผ้า และการจัดพิธีกรรมทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่สืบทอดมาแต่โบราณ ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู แต่ยังเป็นรากฐานที่สำคัญในการรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน การอนุรักษ์และส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาวลีซู พบว่า 1) กลุ่มชาติพันธุ์ลีซูมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การทำไร่ การทอผ้า และการจัดพิธีกรรมทางศาสนา

2) โครงสร้างชุมชนมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย โดยมีผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนในการตัดสินใจ และ 3) ชุมชนมีวิถีชีวิตที่พึ่งพิงการเกษตร เช่น การปลูกข้าวโพดและการเลี้ยงสัตว์

2. ความต้องการเสริมสร้างพลังทางสังคมของชาวลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชาวลีซูมีความต้องการเสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อปรับตัวและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตของพวกเขา โดยมีความสำคัญใน 8 ด้าน ดังนี้

2.1 การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูต้องการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

2.2 ความมั่นคงในการดำรงชีวิต การสร้างความมั่นคงในชีวิตผ่านการพัฒนาทักษะและความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การเกษตรที่ยั่งยืน การสร้างอาชีพเสริม

2.3 การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลของชาวลีซูต้องการเสริมสร้างการตัดสินใจที่มีเหตุผลและรอบคอบในทุกด้านโดยเฉพาะการดำเนินชีวิตที่มีความสมดุล

2.4 การเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากทั้งปัจจัยภายนอกและภายในชุมชน

2.5 การเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การทำเกษตรแบบอินทรีย์ การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การใช้ความรู้และการใช้เหตุผลอย่างมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและสิ่งแวดล้อม

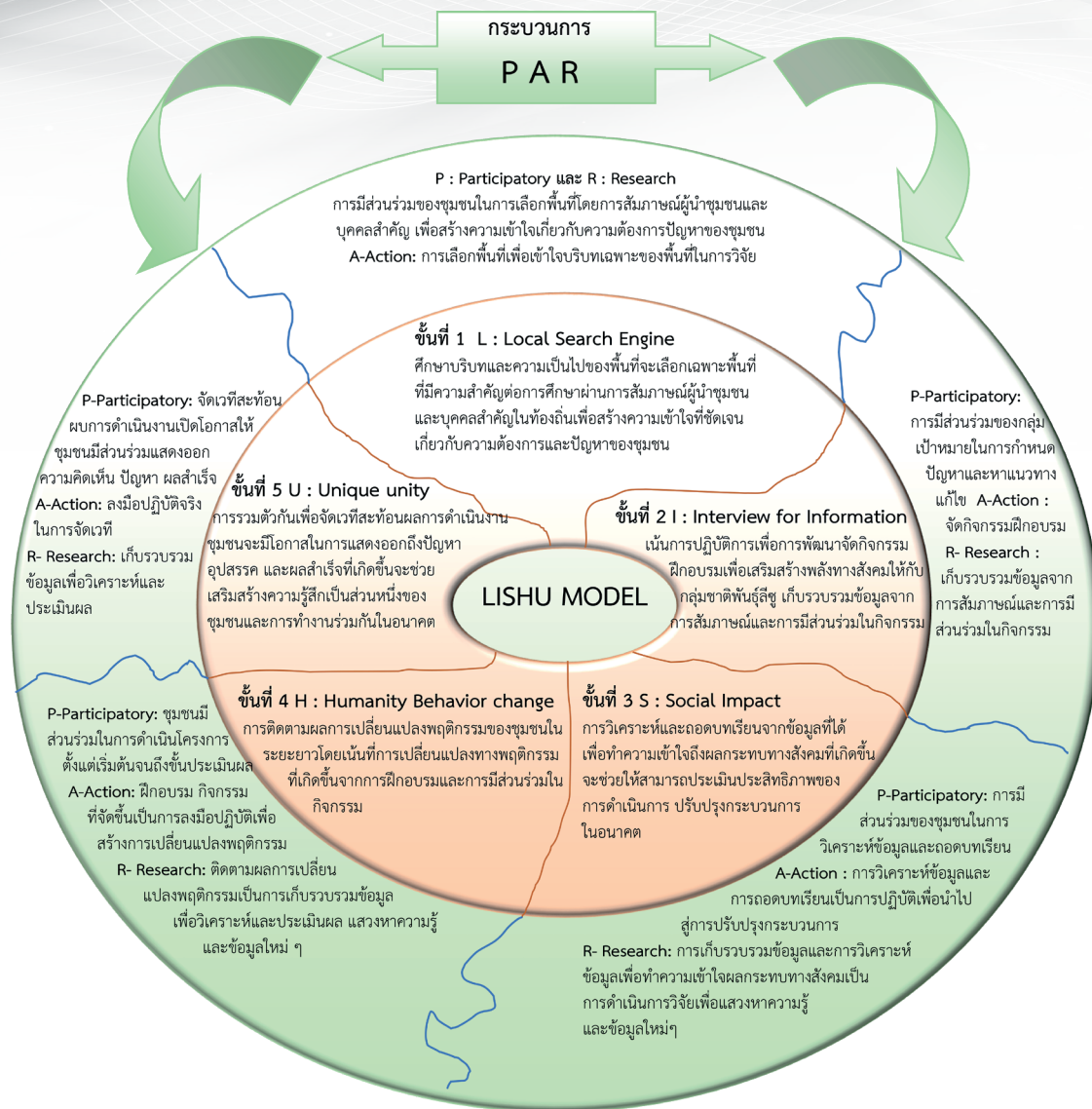
2.7 การตระหนักในคุณธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรมในการดำเนินชีวิตที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

2.8 การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การใช้สติปัญญาในการจัดการชีวิตและความสัมพันธ์ในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในสังคม

สรุปได้ว่าการเสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชนลีซูมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเน้นการเตรียมพร้อมและการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ คือ รูปแบบ LISHU Model ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่
 ขั้นที่ 1 Local Search Engine ขั้นที่ 2 Interview for Information
 ขั้นที่ 3 Social Impact ขั้นที่ 4 Humanity Behavior Change
 และขั้นที่ 5 Unique Unity แสดงได้ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบ LISHU MODEL

ภาพที่ 2 แสดงให้เห็นกระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่ปรับเปลี่ยนมาใช้ในบริบทเฉพาะซึ่งเรียกว่า LISHU Model โดยมีการนำเอาหลักการของ PAR มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ขั้นที่ 1 : Local Search Engine ศึกษาบริบทและสภาพของพื้นที่ที่จะเลือกเฉพาะพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาก่อนการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและบุคคลสำคัญในท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของชุมชน

Participatory: มีการระบุพื้นที่ศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

Action: การเลือกพื้นที่เป็นการลงมือปฏิบัติจริง

Research: การเลือกพื้นที่เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อศึกษาบริบทเฉพาะของพื้นที่นั้น

ขั้นที่ 2: Interview for Information เน้นการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ลี้ภัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

Participatory: การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและบุคคลสำคัญเพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน

Action: การสัมภาษณ์เป็นการลงมือปฏิบัติจริงในการรวบรวมข้อมูล

Research: การสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจ

ขั้นที่ 3 : Social Impact การวิเคราะห์และ
ถอดบทเรียนจากข้อมูลที่ได้ เพื่อทำความเข้าใจถึง
ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น จะช่วยให้สามารถประเมิน
ประสิทธิภาพของการดำเนินการ ปรับปรุงกระบวนการ
ในอนาคต

Participatory: การประเมินผลกระทบทางสังคม
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

Action: การประเมินผลเป็นการลงมือปฏิบัติจริง
ในการวัดผลลัพธ์

Research: การประเมินผลเป็นการวิจัยเพื่อศึกษา
ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง

ขั้นที่ 4 : Humanity Behavior Change
การติดตามผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชุมชน
ในระยะยาว โดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม
ที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

Participatory: การติดตามและประเมิน
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

Action: การติดตามผลเป็นการลงมือปฏิบัติจริง
ในการวัดการเปลี่ยนแปลง

Research: การติดตามผลเป็นการวิจัยเพื่อศึกษา
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ขั้นที่ 5 : Unique Unity การรวมตัวกันเพื่อ
จัดเวทีสะท้อนผลการดำเนินงาน ชุมชนจะมีโอกาสใน
การแสดงออกถึงปัญหา อุปสรรค และผลสำเร็จที่เกิดขึ้น
ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
และการทำงานร่วมกันในอนาคต

Participatory: การรวมเอางค์ประกอบต่าง ๆ
เข้าด้วยกันเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ

Action: การรวมองค์ประกอบต่าง ๆ เป็น
การลงมือปฏิบัติจริงในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

Research: การรวมองค์ประกอบต่าง ๆ เป็น
การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

ดังนั้นแล้วแผนภาพ LISHU MODEL นี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการ PAR ที่มีความครอบคลุมและมีระบบ
มีการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นแนวทางที่น่าสนใจ
สำหรับผู้สนใจนำหลักการของ PAR ไปประยุกต์ใช้ใน
งานของตนเอง

**ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลัง
ทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชูในเขต
อำเภอเวียงแหง พบว่า**

1. เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม

1.1 ความรู้และทักษะด้านการเกษตร สมาชิก
ชุมชนลีซูที่เข้าร่วมการอบรมและกิจกรรมใน LISHU Model
มีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมในเชิงบวก โดยสามารถ
นำความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรแบบยั่งยืน เช่น ทำเกษตร
อินทรีย์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ได้จริง
ส่งผลให้วิถีชีวิตทางการเกษตรของพวกเขามีความยั่งยืน
มากขึ้น

1.2 การพึ่งพาตนเองมีการพัฒนาแนวคิด
การพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในการใช้
ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อสร้างรายได้เสริม

2. เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้

2.1 ความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม
ชุมชนลีซูมีความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์
และส่งเสริมวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น มีการจัดกิจกรรม
ทางวัฒนธรรมและการฟื้นฟูประเพณีอย่างต่อเนื่อง เช่น
การจัดพิธีกรรมและการแสดงศิลปะประจำท้องถิ่น

2.2 การเข้าถึงทรัพยากร รับรู้ถึงความสำคัญ
ของการเข้าถึงทรัพยากรและบริการสาธารณะ เช่น
การศึกษาและการดูแลสุขภาพ มีการพัฒนาความรู้สึ
ว่าทุกคนในชุมชนควรมีสิทธิ์เข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียม

3. เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

3.1 การสร้างเครือข่ายชุมชน LISHU Model
ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการสนับสนุน
ระหว่างสมาชิกในชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงกับองค์กร
ภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานรัฐ
ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างความร่วมมือและการช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกันในชุมชน

3.2 การมีส่วนร่วมของผู้หญิงและเยาวชน
ผลจากการทดลองใช้รูปแบบนี้ พบว่าการเพิ่มการมี
ส่วนร่วมของกลุ่มผู้หญิงและเยาวชนในกิจกรรมชุมชน
อย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะและ
การสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น

4. เกิดความยั่งยืน

4.1 ผลการประเมินจากการทดลองใช้รูปแบบ LISHU Model ได้นำไปสู่การปรับปรุงและปรับแต่งรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของชุมชนมากยิ่งขึ้นทำให้รูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

4.2 รูปแบบที่ปรับปรุงแล้วมีความพร้อมในการนำไปใช้ในระยะเวลา โดยได้รับการสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ชุมชนลี้ซู่สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมและวิถีชีวิตพอเพียงได้อย่างยั่งยืน

5. มีการขยายผล

การนำไปใช้ในพื้นที่อื่น หาก LISHU Model ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ในเขตอำเภอเวียงแหง รูปแบบนี้สามารถถูกขยายผลไปใช้ในชุมชนชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่มีบริบทและความต้องการที่คล้ายคลึงกัน เพื่อส่งเสริมการเสริมสร้างพลังทางสังคมในพื้นที่ต่าง ๆ ได้

จากผลการทดลองใช้ LISHU Model นี้ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่ถูกพัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนลี้ซู่และมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่พบว่า ชุมชนลี้ซู่ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและการเกษตรกรรม เช่น การทำไร่ การทอผ้า และการจัดพิธีกรรมทางศาสนา โครงสร้างชุมชนเป็นครอบครัวขยายโดยมีผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนในการตัดสินใจต่าง ๆ การเกษตรกรรมยังคงเป็นวิถีหลักในการดำรงชีวิต เช่น การปลูกข้าวโพดและการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งช่วยให้ชุมชนมีความมั่นคงในชีวิต

ความต้องการในการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

ความต้องการด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ด้านการมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ด้านการตัดสินใจในระดับพอเพียงอย่างมีเหตุผล ด้านการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นด้านการรอบรู้ที่เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ด้านการใช้ความรู้อย่างมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตและอดทน และด้านการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2. รูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่คือ รูปแบบ LISHU Model ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 Local Research Engine ขั้นที่ 2 Interview for Information ขั้นที่ 3 Social Impact ขั้นที่ 4 Humanity Behavior Change และขั้นที่ 5 Unique Unity

3) ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีความสามารถในการพัฒนาการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

การอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่และความต้องการการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมในกระบวนการของการพัฒนาชุมชนและการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ในพื้นที่อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ เห็นได้ว่าการเสริมสร้างพลังทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนลี้ซู่ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีเหตุผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพโรจน์ ภัทรนารกุล (Pathranarakul, 2007) ที่พบว่า การเสริมสร้างพลังเป็นกระบวนการที่ให้อำนาจแก่บุคคลในการตัดสินใจด้วยตนเอง เน้นการเสริมสร้างความมั่นใจและศักยภาพ

ของบุคคลในการปฏิบัติงาน และยังช่วยให้บุคคลสามารถจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียงตัวอย่าง เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ลีซูบ้านแปกแซม บ้านสามหมื่น บ้านแม่ตะ และบ้านเลาฐ มีการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และรวมกลุ่มกันอย่างแข็งแกร่งเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีของตน การอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวใหญ่เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้มแข็งทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ พัทธกะประเวช (Phitakprawet, 2003) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นการสร้างพลังชุมชนที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคล และชุมชนสามารถใช้ศักยภาพและภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

การเสริมสร้างพลังเป็นการให้อำนาจการตัดสินใจของสมาชิกในองค์กรด้วยตนเอง การตระหนักถึงคุณค่าในการดำเนินวิถีชีวิตของคน การเสริมสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงานโดยเป็นกระบวนการสร้างเสริมสมรรถนะ ประสบการณ์ และการยอมรับความสามารถของบุคคล ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของบุคคลและเป้าหมายขององค์กร ดังที่ Blanchard (1996) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) นั้นเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลหรือทีมมีอำนาจในการตัดสินใจและมีความรับผิดชอบมากขึ้นในองค์กร ไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ในระยะเวลาสั้น ๆ แต่เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนา ต้องมีการวางแผน การฝึกฝน และการสนับสนุนจากผู้นำและองค์กร จึงสรุปได้ว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจนั้นเป็นกระบวนการทางสังคม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถของบุคคลในการตอบสนอง จัดการในสิ่งต่าง ๆ รวมไปถึงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการในการเสริมสร้างประสบการณ์ โอกาส และทัศนคติ หมู่บ้านของชาวลีซูส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภูเขาสูง ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการดำรงชีวิตและการเข้าถึงทรัพยากรมีพื้นที่ราบลุ่มแคบ ๆ ตามลำน้ำ และในหุบเขา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ ชาวบ้านไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนชนบททางไกล

ความเจริญ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่มีสถานประกอบกิจการ เช่น โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม และสถานบริการต่าง ๆ รายได้ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว จุดเด่นของพื้นที่คือ เป็นที่ราบบนภูเขา อากาศอบอุ่นคือไม่ร้อนหรือเย็นจนเกินไปนัก เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชตระกูลต่าง ๆ

นอกจากนั้นพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแมกไม้หลากหลายพันธุ์ที่มีความเหมาะสมแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง และอีกประการหนึ่ง คือ ภายในพื้นที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และมีจารีตประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าซึ่งเป็นสิ่งที่น่าศึกษาและส่งเสริมให้คงอยู่ตลอดไป นอกจากนี้แล้วชนเผ่าลีซูยังอาศัยอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องเป็นครอบครัวใหญ่ ทำให้มีความเคยชินกับการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผลในการดำเนินชีวิตที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของสังคม ประกอบอาชีพถูกต้องสุจริต มีการตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมายและหลักศีลธรรม คำถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกล แสดงให้เห็นถึงการเสริมสร้างพลังทางสังคมของคนในชุมชนของลีซูเป็นกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีศักยภาพ ดังที่ ชีระ พัทธกะประเวช (Phitakprawet, 2003) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจว่าเป็นการสร้างพลังชุมชน (Community Empowerment) เป็นระบบคุณค่าและเป็นกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคมที่ส่งเสริมให้บุคคลและชุมชนนำศักยภาพของตนเองและภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

ชาวลีซูในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อวิถีชีวิตและความมั่นคงทางสังคม การเสริมสร้างพลังทางสังคมจึงกลายเป็นความต้องการที่สำคัญของชุมชนเพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายได้ การศึกษาพบว่า

ชาวสิชลมีความต้องการในการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่ประกอบด้วย 8 ด้านหลัก ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งหวังของชุมชนในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน ได้แก่

- 1) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ชาวสิชลต้องการใช้ชีวิตที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ เน้นการพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า
- 2) ด้านความมั่นคงสำหรับการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารและการมีรายได้ที่เพียงพอเป็นสิ่งสำคัญ ชุมชนต้องการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวและวิถีชีวิต
- 3) ด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในระดับพอเพียง ชาวสิชลต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและการใช้เหตุผล
- 4) ด้านการเตรียมตัวให้มีความพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกชุมชนทำให้ชาวสิชลต้องการเสริมสร้างความพร้อมในการรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- 5) ด้านการรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาชุมชน
- 6) ด้านการใช้ความรู้อย่างมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี ชาวสิชลต้องการนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างมีเหตุผลและมีการสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัจจัยภายนอกที่อาจกระทบ
- 7) ด้านความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและความอดทน คุณธรรมเป็นสิ่งที่ชุมชนให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต ชาวสิชลต้องการรักษาค่านิยมนี้เพื่อความเป็นปึกแผ่นของชุมชน และ
- 8) ด้านการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ชาวสิชลใช้สติปัญญาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน ซึ่งความต้องการใน 8 ด้านนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความตั้งใจของชาวสิชลในการรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเอง แต่ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

2. การสร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สิชลในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า LISHU Model พัฒนาขึ้น

จากแนวคิดที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์สิชลในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยพื้นฐานแนวคิดมาจากการเข้าใจถึงความต้องการของชุมชนและการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวสิชล ถูกออกแบบมาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์สิชล และเป็นการเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมและยั่งยืน แนวคิดหลักที่เป็นพื้นฐานของโมเดลนี้คือ “การมีส่วนร่วมของชุมชน” ในทุกขั้นตอนของการพัฒนา เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการนั้นสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของชุมชน วิธีการพัฒนารูปแบบนี้มาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการใช้ข้อมูลพื้นฐานจากชุมชน รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสม

ดังจะเห็นได้ว่า LISHU Model ถูกพัฒนาขึ้นจากความเข้าใจว่าการเสริมสร้างพลังทางสังคมต้องเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมและต้องคำนึงถึงความต้องการและบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความท้าทายที่กลุ่มชาติพันธุ์สิชลต้องเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการใช้ LISHU Model สามารถช่วยให้วิถีชีวิตของชาวสิชลดีขึ้นได้ตามสมมติฐานมุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน ซึ่งส่งผลในเชิงบวกหลายประการ ได้แก่

- 1) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Engagement) LISHU Model กระตุ้นให้ชาวสิชลมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การศึกษาเบื้องต้นจนถึงการสะท้อนผลการดำเนินงาน ซึ่งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน ตัวอย่างเช่น ในโครงการพัฒนาชุมชนในอำเภอเวียงแหง ชาวสิชลได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผลที่ได้คือความร่วมมือและการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนที่มี

ประสิทธิภาพมากขึ้น นำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุดและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Walker (1998) ที่กล่าวว่า ทูทางสังคมที่มีคุณภาพเกิดขึ้นจากความสามารถของสมาชิกในชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา เมื่อชาวลิซูได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อการพัฒนาในชุมชน แต่ยังส่งเสริมความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชน

2) การพัฒนาความสามารถและศักยภาพของชาวลิซู (Capacity Building) การฝึกอบรมและกิจกรรมภายใต้โมเดล (Interview for Information and Social Impact) เน้นการสร้างความรู้และทักษะใหม่ ๆ ให้กับชาวลิซู ตัวอย่างเช่น การฝึกอบรมด้านการเกษตรที่ยั่งยืนและการจัดการทรัพยากรในชุมชน เช่น โครงการให้ชาวลิซูได้รับการฝึกอบรมการปลูกพืชผักปลอดสารเคมี ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตและรายได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี สอดคล้องกับแนวคิดของ Kieffer (1984) เกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังพลเมือง (Citizen Empowerment) ซึ่งเน้นที่การพัฒนาความสามารถของบุคคลให้สามารถมีอิทธิพลในการตัดสินใจและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ซึ่ง Kieffer ได้อธิบายว่าการเสริมสร้างพลังพลเมืองมีความสำคัญในการสร้างความรู้และทักษะใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ในกรณีของชาวลิซู การฝึกอบรมในการปลูกพืชผักปลอดสารเคมีได้ช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ โดยลดการพึ่งพาสารเคมีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความสามารถในด้านเกษตรอย่างยั่งยืน การใช้แนวคิดนี้ในการฝึกอบรมชาวลิซูช่วยให้พวกเขามีเครื่องมือและความรู้ที่จำเป็นในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรในชุมชนได้ดีขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีของ Kieffer ที่เน้นการพัฒนาความสามารถและการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต

3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชน (Community Cohesion) ขั้นตอนของ “Unique Unity” ในโมเดล ส่งเสริมให้ชุมชนมารวมตัวกันเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างความสามัคคีและความเข้าใจซึ่งกันและกันภายในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระยะยาว ตัวอย่างเช่น ในการประชุมประจำปีของชุมชนชาวลิซูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหา ส่งผลให้เกิดความสามัคคีและการทำงานร่วมกันที่ดีขึ้นในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (Inrak, 2019) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกุญแจสำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยการมีส่วนร่วมนี้ทำให้สมาชิกในชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนา ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามัคคีมากยิ่งขึ้น

4) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิดในเชิงบวก (Behavioral and Mindset Change) ภายใต้ LISHU Model เน้นการติดตามและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชุมชน (Humanity Behavior Change) ทำให้ชาวลิซูสามารถพัฒนาพฤติกรรมและแนวคิดใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการนี้สะท้อนถึงความสำคัญของทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดและการกระทำของบุคคลภายในชุมชน ดังที่ Walker (1998) ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมเป็นทรัพยากรที่สามารถส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการพัฒนาในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวก็จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5) การสร้างกลไกการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Mechanism) เน้นการทำงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามผล และการสะท้อนปัญหา LISHU Model จึงสามารถสร้างกลไกการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital

Theory) ของ Walker (1998) ที่ว่า การมีเครือข่ายทางสังคม ความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับชุมชน การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาชุมชนที่มีทั้งตัวแทนจากชาวอีสานและผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ชุมชนมีทุนทางสังคมที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคม ที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเสริมสร้างพลังทางสังคมมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของชาวอีสาน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกตการณ์ (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) โดยอิงตามยุทธศาสตร์ชาติ และประเด็นพลังทางสังคม (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์อีสานสามารถดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ พบว่า ชาวอีสานมีวิถีชีวิตที่พอประมาณ รู้จักประหยัดและลดความฟุ้งเฟ้อ มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ไม่แข่งขันเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว แต่กลับให้ความสำคัญกับการทำมาหากิน ความซื่อสัตย์สุจริตในอาชีพของตนเอง เน้นหาข้าวปลาอาหารก่อนการหาเงินทอง สอดคล้องกับ วารุณี ชูตินันท์กุล (Chutinantakul, 2019, pp. 1-8) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตของชาวอีสานสะท้อนถึงการปฏิบัติตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจน โดยพวกเขา มีวิถีชีวิตที่พอประมาณ รู้จักประหยัด ลดความฟุ้งเฟ้อ และให้ความสำคัญกับการทำมาหากินและความซื่อสัตย์สุจริตในอาชีพของตน

3.2 การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลนั้นชาวอีสาน มีการตัดสินใจที่มีเหตุผล คำนึงถึงผลกระทบจากการกระทำ โดยผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงผู้นำทางจิตวิญญาณ เช่น หมอเมืองและหมอผี เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการใช้ “อำนาจโดยชอบธรรม” (Legitimate Power) ซึ่งอำนาจนี้เกิดจากการยอมรับในขนบธรรมเนียมและค่านิยมในชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีอำนาจของ Weber (1922) กล่าวถึง

อำนาจที่ชอบธรรมที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากสมาชิกในชุมชนเกิดจากการยอมรับในขนบธรรมเนียมและค่านิยมของสังคม ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่มีเหตุผลในสังคมอีสาน เช่น การตัดสินใจโดยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำทางจิตวิญญาณ (หมอเมืองและหมอผี) ที่ใช้ “อำนาจโดยชอบธรรม” ในการบริหารจัดการและการตัดสินใจต่าง ๆ

3.3 การใช้ความรู้อย่างมีเหตุผลและภูมิคุ้มกันที่ดี การใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิตของชาวอีสาน มีลักษณะการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปรับใช้ ในกิจการของตนเอง เช่น การใช้ประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยการใช้ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต และการแก้ไขปัญหาของชาวอีสานดังกล่าวสอดคล้องกับ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลยุทธ์การเอาชีวิตรอดของ Scott (1990) ที่เน้นถึงความสำคัญของการยอมรับและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการวางแผน และการจัดการทรัพยากรเพื่อให้มีความยั่งยืนและประสิทธิภาพ

3.4 การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ชาวอีสานใช้สติปัญญาในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Ostrom (1990) ได้เน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรทั่วไปโดยชุมชนและการสร้างกลไกที่ยั่งยืนในการพัฒนาชุมชน

นอกจากนี้การเสริมสร้างพลังทางสังคมยังมีผลต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต ช่วยสร้างความมั่นคงในด้านการเงิน สุขภาพ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ชาวอีสานมีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการทำงาน และดำรงชีวิตอย่างพอเพียง อาทิ การเกษตรที่เป็นอาชีพหลักในชุมชนและเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่มั่นคง สอดคล้องกับทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital Theory) ของ Bourdieu (1986) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคมซึ่งเป็นการสร้างใช้เครือข่ายความสัมพันธ์และความร่วมมือในชุมชนเพื่อสนับสนุนความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ

การศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นว่า ชาวลีซูมีการเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การปรับตัวในการจัดการทรัพยากรน้ำภายในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความพร้อมที่จะรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ โดยความมั่นคงในการดำรงชีวิตของชาวลีซูสอดคล้องกับทฤษฎีความสามารถในการดำรงชีวิต (Capabilities Approach) ตามแนวคิดของ Sen (1999) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการดำรงชีวิตที่ดีต้องการการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของบุคคลในการรับมือกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นในกรณีของชาวลีซูที่มีการเตรียมตัวและปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง

การเสริมสร้างพลังทางสังคมของชาวลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ช่วยให้ชาวลีซูมีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีการตัดสินใจที่มีเหตุผล ใช้ความรู้ที่เหมาะสม และสามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ส่งผลให้ชาวลีซูสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยนี้ได้้องค์ความรู้ใหม่และแนวทางการนำไปใช้ได้ ดังนี้

1. ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความต้องการและบริบทเฉพาะของชุมชนลีซู
2. ได้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ปรับเปลี่ยนมาใช้ในบริบทเฉพาะ LISHU Model

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้ แต่ควรปรับกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนา
2. การนำรูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ไปใช้ควรเพิ่มเวลาในการติดตามผลการอบรมให้มากขึ้นเพื่อให้ได้ผลการพัฒนา

รูปแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีข้อจำกัดบางประการ เช่น กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนจำกัด และระยะเวลาการติดตามผลยังไม่นานพอ จึงต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อยืนยันผลลัพธ์ที่ได้

3. การเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการตั้งศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เน้นหลักของการดำเนินวิถีชีวิตแบบพอเพียง สอนให้กลุ่มชาติพันธุ์ลีซูเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพต่อไป

4. การศึกษาแนวทางการนำรูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมไปใช้

4.1 การประยุกต์ใช้รูปแบบที่ศึกษา ควรศึกษาแนวทางในการนำรูปแบบการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในเขตอำเภอเวียงแหง ไปใช้ในกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสามารถในการปรับใช้และประสิทธิภาพของรูปแบบดังกล่าว

4.2 การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการใช้เทคนิคการฝึกอบรมหรือการสร้างเครือข่ายสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำรูปแบบไปใช้

4.3 การประเมินผลและปรับปรุง ควรมีการประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ และปรับปรุงตามผลลัพธ์ที่ได้รับ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและบริบทที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรของการเสริมสร้างพลังทางสังคม

1.1 ขยายขอบเขตการศึกษา ควรศึกษาและวิเคราะห์ตัวแปรการเสริมสร้างพลังทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในด้านอื่นที่ยังไม่ได้ศึกษารวมถึงการเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

1.2 ปรับกิจกรรมให้เหมาะสม ควรพิจารณา
ปรับรูปแบบกิจกรรมและกลยุทธ์การเสริมสร้างพลัง
ทางสังคมให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะ
ของชุมชนลื้อในแต่ละพื้นที่ เช่น การจัดฝึกอบรมหรือ
กิจกรรมร่วมที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

1.3 การพัฒนาวิถีชีวิตพอเพียง ควรเน้น
การพัฒนาวิถีชีวิตพอเพียงให้ดีขึ้นและยั่งยืนในระยะยาว
เพื่อให้ชุมชนลื้อสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมี
ความสุขและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Blanchard, K. (1996). *Empowerment take more than a minute*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Westport, CT: Greenwood Press.
- Chutinantakul, W. (2019). *Applicability of the sufficiency economy philosophy for living a life: A case study of Military Officials of National Defence College, National Defence Studies Institute*. (Master's thesis, Administration in public administration, Faculty of Public Administration, Rangsit University). [In Thai]
- Dessaint, A. Y. (1971). Lisu annotated bibliography. *Behavior Science Notes*, 6(2), 71–94.
- Durrenberger, E. P. (1976). The economy of a Lisu village 1. *American Ethnologist*, 3(4), 633–644.
- Fals-Borda, O. (1991). *Knowledge and social movements*. California: Merrill Publications, University of California, Santa Cruz.
- Inrak, C. (2019). Paradigm for the development of educational administrators in the 21st century. *Journal of Educational Administration Silpakorn University*, 10(2), 1–9. [In Thai]
- Khempech, T. (2008). *Lifestyle and environment of the long-lived elderly of Lisu tribe*. (Master's thesis, Health promotion field, Faculty of Education, Chiang Mai University). [In Thai]
- Kieffer, C. H. (1984). Citizen empowerment: A developmental perspective. *Prevention in Human Services*, 3(2–3), 354–361.
- King Bhumibol Adulyadej. (1999). *The royal development projects*. Bangkok: Royal Development Projects Board. [In Thai]
- Korten, D. C. (1990). *When corporations rule the world*. Doubleday.
- Na Chiangmai, E. (2009). *Effects of group process on knowledge, attitude, and behaviors of care-givers of type 2 diabetes elders at Huay Han Primary Care Unit, Lamphun Province*. (Master's thesis, Public Health Major, Chiang Mai University). [In Thai]
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.
- Pathranarakul, P. (2007). Government management and public empowerment. *Thai Journal of Public Administration*, 5(1), 87–122. [In Thai]
- Phitakprawet, T. (2003). *The power of the technical community for lecturers*. Nonthaburi: Department of Health, Ministry of Public Health. [In Thai]
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. N.P.: Simon & Schuster.
- Rowlands, J. (1998). Empowerment and social change: What we mean and what we do. *Community Development Journal*, 33(1), 3–20.

- Seers, D. (1979). The concept of basic needs: On the critique of development theories and the design of development projects. *Journal of Development Studies*, 14(3), 117–137.
- Sen, A. (1999). Health in development. *Bulletin of the World Health Organization*, 77(8), 619.
- Scott, J. C. (1990). *Domination and the arts of resistance: Hidden transcripts*. Connecticut, US: Yale University Press.
- Shulei, S. (2022). *Cultural inheritance and transformation of Lisu ethnic group: A case study of Ban Thahor, Sai Khaaw Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province*. (Master's thesis, Communicative Thai as a Second Language, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University). [In Thai]
- Suwan, B. (2002). *Sufficiency economy: A pathway to sustainable development*. Bangkok: Thammasat University Press. [In Thai]
- Walker, A. (1998). *Social capital: Theory and research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Weber, M. (1922). *Economy and society: An outline of interpretive sociology* (G. Roth & C. Wittich, Eds.). University of California Press.

